ფინანსების მართვა

- მიზანი:ფინანსების კარგი მართვის» პრინციპების გაგება; ორგანიზაციის საფინანსო საქმიანობაში წარმატების მიღწევის, ეფექტიანი, მოქნილი და ოპერატიული გადაწყვეტილების მიღებისა და განხორციელების პროცესის ხელშეწყობა

ამოცანები:

- ჯანდაცვის სისტემის დაფინანსების ზოგადი და კონკრეტული მახასიათებლების განხილვა;
- პირველადი ჯანდაცვის სისტემის დაფინანსების თავისებურებების გაგება;
- დიდი ბრიტანეთისა და სხვა ქვეყნების პირველადი ჯანდაცვის სისტემის დაფინანსების აღწერა;
- ფინანსების კარგი მართვის» პრინციპების მნიშვნელობის გაგება; მენეჯერის როლის შეფასება ფინანსების მართვის თვალსაზრისით;
- ორგანიზაციის ოპერატიული და საფინანსო ანგარიშების გამოყენება;
- ფინანსური კონტროლის მექანიზმების ჩამოყალიბება.

ამ მოდულის დასრულების შემდეგ მონაწილეები უნდა ფლობდნენ:

- დაწესებულების საქმიანობასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ფინანსური ოპერაციის შესახებ საფინანსო-სააღრიცხვო დოკუმენტაციის გამოყენების ტექნიკას;
- დაწესებულების საფინანსო-სააღრიცხვო საქმიანობაზე მონიტორინგის ინსტრუმენტების გამოყენებისა და დანერგვის უნარ-ჩვევებს;
- ფინანსების ეფექტური ხარჯვისათვის აუცილებელი ინფორმაციის შეგროვების, დახარისხებისა და რეგულარული ანალიზის ტექნიკას, რათა, საჭიროების შემთხვევაში, დროულად იქნას მომზადებული რეკომენდაციები მდგომარეობის გამოსასწორებლად;
- ორგანიზაციის ოპერატიული და საფინანსო ანგარიშების გამოყენების უნარ-ჩვევებს;
- დაწესებულების მიერ სხვადასხვა სამედიცინო და არასამედიცინო ორგანიზაციებთან გაფორმებული ხელშეკრულებების პირობების დაცვაზე კონტროლის მექანიზმებს;
- ფინანსების მართვისათვის საჭირო უნარ-ჩვევებს.

ჯანდაცვის დაფინანსების სისტემა უნდა ეფუძნებოდეს შემდეგ პრინციპებს:

- თანასწორუფლებიანობა;
- ხელმისაწვდომობა;
- ეფექტიანობა;
- არჩევანის თავისუფლება;
- მაკროეკონომიკური ეფექტურობა;
- პოლიტიკური მხარდაჭერა;
- სისტემის გამჭვირვალობა.

ჯანდაცვის დაფინანსების სისტემის ფორმები:

- სახელმწიფოებრივი (ანუ საბიუჯეტო)
- სადაზღვევო
- კერძო დაფინანსება
- შერეული სისტემა

ჯანდაცვის სახელმწიფო ანუ საბიუჯეტო სისტემა

(ლორდ ბევერიჯის მოდელი)

- ცენტრალიზებული და რეგიონული დაგეგმვა;
- დაფინანსება პირდაპირი დაგეგმვის წესით;
- სისტემის მართვა პროფესიონალ მედიკოსთა მიერ;
- მკურნალობის ხარისხის მართვა და კონტროლი;
- რესურსების ეკონომიური გამოყენება;
- პერსონალის დაბალი ანაზღაურება;
- დაბალი ადმინისტრაციული ხარჯები.

<u>სადაზღვევო სისტემა</u>- (ბისმარკისეული მოდელი) არჩევენ ამ სისტემის ორ სახეს:

სავალდებულო ანუ სახელმწიფო დაზღვევა

ნებაყოფლობითი ანუ კერძო დაზღვევა

აღნიშნული სისტემის ძირითადი მახასიათებლები:

- დეცენტრალიზებული დაფინანსება;
- დაზღვევის თავისუფალი არჩევანის შესაძლებლობა;
- ფუნქციების გამიჯვნა დამფინანსებელ ორგანოსა და სამედიცინო დახმარების მიმწოდებელთა შორის;
- სადაზღვევო ფონდების მიერ დანახარჯების მკაცრი კონტროლი;
- კონკურენციის არსებობა;
- სადაზღვევო ფონდების მიერ სამედიცინო დახმარების ხარისხის კონტროლი.

ჯანდაცვის დაფინანსების კერძო სისტემის მახასიათებლები

- პაციენტისათვის მომსახურების ფართო არჩევანი;
- რიგების (მოცდის დრო) არარსებობა;
- გარანტირებული და მაღალი დონის სპეციალიზირებული სამედიცინო დახმარება.

ეკონომიკური სისტემები:

- გეგმიური ეკონომიკური სისტემა;
- თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკური სისტემა;
- შერეული სისტემა

სამედიცინო მომსახურების მიმწოდებლის დაფინანსების ფორმები

- გადახდა შესრულებული სამუშაოს მიხედვით
- გადასახდელი კონკრეტული შემთხვევისათვის
- საწოლდღეებზე გადასახადი
- პრემიული ანაზღაურება
- თანაბარგანაკვეთიანი ანაზღაურება
- სულადობრივი (კაპიტაციური) ანაზღაურება
- ხელფასი
- ბიუჯეტი

სამედიცინო მომსახურების მიმწოდებლების დაფინანსების ფორმები:

- ***გადახდა ანაზღაურების ტარიფებით***
  - გადახდა ფასებით
  - გადახდა საკონტრაქტო ფასდაკლებებით
- ***გადახდები დანახარჯების მიხედვით***- რეტროსპექტული ანაზღაურების სისტემა
- ***პროსპექტული ანაზღაურება***
  მკურნალობის ერთი დღე
  ერთი გამოწერილი პაციენტი
  დიაგნოსტიკური შემთხვევა
  სულადობრივი ნორმატივით
- ***დაწესებულების საერთო-ბიუჯეტური ანაზღაურება***

ბრიტანეთის ჯანდაცვის სისტემის ორგანიზაცია და დაფინანსება:

- *ჯანდაცვის დაფინანსების სახელმწიფოებრივი ხასიათი;*
- *სახელმწიფოს მიერ ჯანდაცვის რეგიონალური ბიუჯეტების რეგულირება;*
- *არცთუ ისე მაღალი დანახარჯები ჯანდაცვაზე სხვა ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებთან შედარებით*-მიუხედავად ამისა, სისტემა ახერხებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მაღალი მაჩვენებლების შენარჩუნებას
- *სამედიცინო კადრების მომზადებისა და გადამზადების მაღალი დონე;*
- *ექიმთა შორის ანაზღაურების დიფერენცირებული სისტემა, დამოკიდებული მოსახლეობის რაოდენობასა და სტრუქტურაზე, სამედიცინო დახმარების სახეზე;*
- *მდგრადი საკანონმდებლო ბაზა.*

იიზნობრივი დაფინასების ძირითადი მიმართულებები

- პაციენტთა გაგზავნა საავადმყოფოში, გამოკვლევა და მკურნალობა;
- მედიკამენტების გამოწერა;
- შტატის ხარჯები.

პრაქტიკის შემოსავალი:

- კაპიტაციური ჰონორარები
- ანაზღაურება მომსახურების ცალკეულ პუნქტებში
- მიზნობრივი გადასახადები
- ჯანმრთელობის ხელშემწყობი კლინიკების მოწყობა
- დამატებითი შემოსავლები

ადამიანის ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორები

- ***საჭიროება-*** (need) ეს არის რაიმეს მიმართ უკმარისობის განცდა. ადამიანების საჭიროებები შეიძლება იყოს მეტად მრავალფეროვანი (ფიზიოლოგიური საჭიროებანი; თვითგადარჩენის საჭიროებები; სოციალური საჭიროებები; პირადი საჭიროებები; და ა.შ.)

- ***მოთხოვნილება-*** (wants) არის სურვილები ანუ საჭიროებების სპეციფიკური ფორმა, რომელიც ინდივიდუალური კულტურული დონითა და პიროვნული თვისებებით არის განსაზღვრული.

- ***მოთხოვნა-*** (demand) მოთხოვნილების ის ნაწილია, რომელიც გამაგრებულია მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარით. ანუ მოთხოვნა არის საქონლის ის რაოდენობა, რომელიც მომხმარებელს შეუძლია შეიძინოს განსაზღვრული დროის განმავლობაში სხვადასხვა ფასის პირობებში.

- ***საქონლის ალტერნატიულ შესაძლებლობათა დირებულება*** არის სხვა რომელიმე საქონლის ის რაოდენობა, რომლის შეძენის ან წარმოების საშუალებაც დაიკარგა მოცემული საქონლის შეძენის ან წარმოების შედეგად

Cost minimization -ხარჯის მინიმალიზაციის ანალიზი

- რესურსები გამოიხატება მონეტარული ფორმით
- ითვლება, რომ სარგებელიგამოსავლები იდენტურია და მათი შედარება არ ხდება

დადებითი მხარეები:

- მარტივი და იაფია
- გასაგებად იოლი

ნაკლი

- გამოსავლების გაიგივება არარეალურია

- ***Cost effectiveness - ხარჯთ-ეფექტურობის ანალიზი*** ხარჯები გამოხატულია მონეტარული ფორმით გამოსავლები იზომება ფიზიკალური ერთეულებით: შენარჩუნებული სიცოცხლის წლები, უუნარობის პერიოდის შემოკლება, არტერიული წნევის დონის დაქვეითება და ა.შ.

Cost benefit -ღირებულება-სარფიანობის ანალიზი

ჯანდაცვითი პროექტის განხორციელების ალტერნატივების შეფასების ეკონომიკური მეთოდი, რომელიც მდგომარეობს საქმიანობის ღირებულებისა და მოსალოდნელი სარგებლის შედარებაში ფულად ერთეულში გაზომვით.

Cost-Utility_ღირებულება-უტილიზაციის ანალიზი. ეკონომიკური შეფასების ანალიზი, რომელიც ერთმანეთთან აკავშირებს ჯანდაცვის პროექტის ფულად ღირებულებას და შედეგების ქმედითობას, ცხოვრების ხარისხსა და სხვა ინდიკატორებზე მათი დადებითი ზეგავლენის თვალსაზრისით

ხარჯები იზომება მონეტარული ფორმით

გამოსავლები - **QALY**-ით

საფინანსო-სააღრიცხვო სისტემები

- ***ფინანსური ბუღალტერია-***

  (Financial Accounting)

- ***მმართველობითი ბუღალტერია*** **-**
  (Managerial Accounting)

მმართველობითი აღრიცხვა საჭიროა:

- ფასწარმოქმნისათვის;
- ინსტიტუციონალური ეფექტურობის შესაფასებლად:
- დაგეგმვისათვის:
- კონტროლისათვის:
- ანგარიშგებისათვის (Reporting)

მმართველობითი აღრიცხვის ალტერნატიული სისტემები:

- აღრიცხვა ქვედანაყოფების მიხედვით
- აღრიცხვა საქმიანობის შედეგების მიხედვით
  - პროცესუალური აღრიცხვა;
  - დანახარჯების მიკროაღრიცხვა;
  - აღრიცხვა პირობითი სტანდარტების გამოყენებით
  - აღრიცხვა არაპირდაპირი ხარჯების ნორმატივების გამოყენებით.

ბუღალტრული აღრიცხვა	მმართველობითი აღრიცხვა
სარეგისტრაციო	ანალიტიკური
გამოიყენება გარე მომხმარებლისათვის	ემსახურება ორგანიზაციის შიგნით დასმულ ამოცანებს
ასახავს წარსულს	აფასებს იმას, თუ რა შეიძლება მოხდეს მომავალში
ფორმა განისაზღვრება ნორმატივებითა და შემმოწმებელი ორგანოების დებულებებით	ფორმა განისაზღვრება ორგანიზაციის ხელმძღვანელობის მოთხოვნებით
მონაცემების წარმოდგენა ხდება სტანდარტული ფორმატით	მონაცემები წარდგინდება არასტანდარტული ფორმატით, მარტივად აღსაქმელი ფორმით
წარმოადგენს განზოგადოებულ, საბოლოო მონაცემებს	მოითხოვს უფრო დეტალურ, საფინანსო ინფორმაციას

სტრუქტურული ერთეულების ფუნქციონირების ეკონომიკური მაჩვენებლების ანალიზი

- შემოსავლები და ხარჯები დაიგეგმოს და აღირიცხოს დარიცხვის მეთოდით;
- შეფასდეს საწარმოს აქტივები რეალური საბაზრო ღირებულებით;
- განისაზღვროს პირდაპირი და არაპირდაპირი ხარჯები;
- დაიგეგმოს და განისაზღვროს ფულადი სახსრების მოძრაობა;
- განისაზღვროს საწარმოს (ქვედანაყოფის) რენტაბელობა

ბიუჯეტის დაგეგმვის ეტაპები

- გასული ფინანსური წლის საანგარიშო მონაცემების ანალიზი;
- მიმდინარე წლის ღონისძიებათა მოსალოდნელი შესრულების შეფასება;
- საბიუჯეტო პროექტის შედგენა დასაგეგმი ფინანსური წლისათვის.

ბიუჯეტის შედგენის უპირატესობები:

გლობალურობა.

- კარგი მენეჯერისათვის საფინანსო გეგმა წარმოადგენს <u>*დაბალანსების შემოწმების ძირითად ინსტრუმენტს*</u>,
- <u>*მოქმედებათა გეგმა*</u>,.
- საფინანსო გეგმა-ბიუჯეტი გულისხმობს, აგრეთვე, მოქმედებათა <u>*შეფასების სისტემის დანერგვას*</u>;.
- <u>*ხელს უწყობს კოორდინაციისა და კომუნიკაციის დონის ამაღლებას.*</u>
- ბიუჯეტი მხოლოდ მაშინ არის ეფექტური, რომელსაც ეყრდნობა ფინანსების სწორ მართვას და ძლიერ ხელმძღვანელობას.

ბიუჯეტის ტიპები

- კაპიტალდაბანდების ბიუჯეტი
- წარმოების ბიუჯეტი
- საფინანსო ბიუჯეტი

ფინანსების მენეჯერის ძირითადი ფუნქციები:

- *კაპიტალდაბანდებათა (ეკონომიკური რესურსების ერთობლიობა, რომელიც მიმართულია ძირითადი საშუალებების კვლავწარმოებისაკენ) მართვა;*
- *დაფინანსება-დაწესებულების* ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების უზრუნველყოფა აუცილებელი ფინანსური რესურსებით;
- *აქტივების (დაწესებულების კუთვნილი ქონებისა და ფულადი სახსრების) მართვა.*

ყველა მმართველობითი გადაწყვეტილება უნდა ითვალისწინებდეს *ფულის დროებით ღირებულებას*. მენეჯერებს უნდა განსაზღვრონ:

- ფულის მსყიდველობითი უნარი;
- ფულის მიმდინარე და მომავალი ღირებულება
- რთული საბანკო პროცენტებისა და დისკონტირების გამოთვლა სხვადასხვა ხანგრძლივობისა და საბანკო პროცენტის სიდიდეების მიხედვით

- <u>ოპერატიული *ანგარიში*</u> შეჯამებულია კომპანიის საქმიანი ოპერაციები კონკრეტული პერიოდისათვის. ეს სექცია მოიცავს მიღებულ გადაწყვეტილებათა ჩამონათვალს:
- *წარმოების ანგარიში-რაც გულისხმობს მიღებული პროდუქციისმომსახურების რაოდენობას;*
- *ინვესტიციების* ანგარიში

ინვესტიციების ანგარიში:

- დაწესებულების ზომა, გამოხატული თანხითა და სიმძლავრით;
- წმინდა ინვესტიციები, რაც მოიცავს ამორტიზაციისათვის საჭირო თანხებს გარდა დაბანდებულ თანხებსა და სიმძლავრეებს;
- დაწესებულების ზომა მომდევნო პერიოდისათვის, გამოხატული ინვესტირებული ფულადი ერთეულებითა და საწარმოო სიმძლავრის ერთეულებით

მარკეტინგის ანგარიში, რასაც აფასებს:

- მიღებული შეკვეთები;
- გაყიდვები;
- შეუსრულებელი შეკვეთები,;
- ფასიგაყიდულ ერთეულზე;
- მთლიანი ღირებულება გაყიდულ ერთეულზე;
- მთლიანი მოგება გაყიდულ ერთეულზე.

მარკეტინგი- ეს არის ორგანიზაციის მოღვაწეობა, რომელიც დაკავშირებულია საქონლისა და მომსახურების ნაკადის მწარმოებლიდან მომხმარებლამდე დაყვანასთან

- სამეწარმეო საქმიანობის წარმატების, შემოსავლების მიღებისა და ზრდის საფუძველია *ბაზრის ღრმა და ყოველმხრივი ცოდნა*, რაც მარკეტინგის ძირითადი ფუნქციაა.

მარკეტინგის მახასიათებლებია:

- ორიენტაცია კონკრეტული მიზნების მიღწევაზე;
- პროდუქციის აღწარმოებითი ციკლის შექმნა;
- გაყიდვა და გაყიდვის შემდგომი მომსახურება;
- ორიენტაცია საბაზრო კრიტერიუმსა და განვითარების სტრატეგიულ, პერსპექტიულ ამოცანებზე;
- ორგანიზაციის სასიცოცხლო ციკლის გახანგრძლივებისათვის ნორმალური პირობების სექმნა;
- ახალ ბაზრებზე გასვლა;
- ახალი სახეობის პროდუქციის ათვისება და სხვ.;
- განვითარების ვარიანტების, მათ განხორციელებაზე შესაძლო დანახარჯებისა და დაგეგმილი შედეგების წინასწრები შედარება და ოპტიმალური ფასების შერჩევა.

სოციალური მარკეტინგი ემყარება იმ კონცეფციებსა და სტრატეგიებს, რომლებიც გამოიყენება არაკომერციული მიზნებისათვის

მისი ძირითადი ელემენტებია:

- პროდუქცია;
- ფასების განაწილება;
- კომუნიკაცია.

- სოციალური მარკეტინგის მიზანი:

  იდეების ბაზარზე სპეციფიკური საშუალებებით ზემოქმედება.

ფინანსური ანგარიშები:

- მოგება-ზარალის ანგარიში
- ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიში
- ბალანსი

ერთეულის ფასის დადგენა

- ფასის დადგენისას აუცილებელია მოთხოვნისა და მიწოდების შესაბამისობაში მოყვანა;
- ფასი, აგრეთვე, მოგების განსაზღვრის მნიშვნელოვანი ფაქტორია;
- ფასი, როგორც წესი, უნდა იყოს გაწეულ ხარჯებზე მეტი, რათა შესაძლებელი იყოს საქმიანობის გაფართოება, აღჭურვილობის გამოცვლა, შენობისა და მანქანა-დანადგარების შეკეთება; ხარჯები განუხრელად იზრდება ინფლაციისა და ახალი ტექნოლოგიების გამოჩენის გამო;

ფასების შემუშავებისას ხდება:

- საქონლის თავდაპირველი ფასის განსაზღვრა;
- ფასების ადაპტირება დროსა და სივრცეში, რათა ისინი შესაბამისობაში იქნენ მოყვანილი ბაზრის სხვადასხვა მოთხოვნებთან;
- განსაზღვრა იმისა, თუ როდის შეიცვალოს ფასი და როგორი რეაგირება უნდა მოხდეს კონკურენტების მიერ ფასების ცვლილებისას.

საქონელზე ფასის დადების ეტაპები:

- ფასწარმოქმნის მიზნის დასახვა;
- მოთხოვნის განსაზღვრა;
- დანახარჯების შეფასება;
- კონკურენტების საქონლის ხარისხისა და ფასის ანალიზი;
- ფასწარმოქმნის მეთოდის შერჩევა;
- საბოლოო ფასის შერჩევა.

პროდუქციის წარმოების დანახარჯები

- მუდმივია ანუ ფიქსირებული დანახარჯები (fixed costs),
- ცვლადი ხარჯი (variable costs)
- ნახევრადცვლადია ხარჯები.
- საფეხურებრივი ტიპის
- ჯამური ხარჯები (total costs)

ფასების ფორმირებისას აუცილებელია კომპანიას გააჩნდეს კონკრეტული, ცალსახა და მიღწევადი მიზნები, რაც ძირითადა მოიცავს:

- სრულად მიიღოს წინასწარ დაგეგმილი მოგება;
- გაიზარდოს გაყიდვების მოცულობა;
- დაიპყრონ ბაზრის დიდი ნაწილი;
- მიიღონ მაღალი მოგება კონკრეტული საქონლის რეალიზაციიდან;
- დააზუსტონ კონკურენტები;
- შეუქმნან საქონელს გარკვეული იმიჯი;
- შეასრულონ გარკვეული სოციალური და ეთიკური ამოცანები.

თვითღირებულება, წარმოების მოცულობასა და მოგებას შორის ურთიერთკავშირის ანალიზის მეთოდი

- ჯამური შემოსავლებისა და ხარჯების ფუნქციები ხაზოვანია;
- სარეალიზაციო ფასი მუდმივია;
- ყველა ხარჯები შეიძლება დაყოფილ იქნან ფიქსირებულ და ცვლად ხარჯებად;
- ჯამური ფიქსირებული ხარჯები ცვლება უცვლელი;
- ჯამური ცვლადი ხარჯები პირდაპირპროპორციულია წარმოების მოცულობისა;
- წარმოებისათვის აუცილებელი ნედლეულის ფასები უცვლელია;
- წარმოების ეფექტურობა და პროდუქტიულობა უცვლელია;
- ანალიზი ეხება ერთი დასახელების პროდუქტის გამოშვებას ან ითვლება, რომ პროდუქციის ნომენკლატურა უცვლელია;
- წარმოების მოცულობის ცვლილება მხოლოდ ხარჯებს ცვლის;
- გამოშვებული პროდუქცია მთლიანად იყიდება.

კონტროლის სისტემის პასუხისმგებლობების ცენტრები:

- ხარჯებზე;
- შემოსავლებზე;
- მოგებაზე;
- ინვესტიციებზე.